Бүтүн өлкәләрин пролетарлары, бирләшин!

ӘДӘБИЈЈАТ ВӘ ИНҺӘСӘНӘТ

1984
ҮҮМӘ,
14
ДЕКАБР
№ 50 (2133)

АЗӘРБАЈҸАН ССР ЈАЗЫЧЫЛАР ИТТИФАГЫНЫН ВӘ АЗӘРБАЈҸАН ССР МӘДӘНИЈЈӘТ НАЗИРЛИЈИНИН ОРГАНЫ

ОРГАН СОЮЗА ПИСАТЕЛЕЙ АЗЕРБАЙДЖАНА И МИНИСТЕРСТВА КУЛЬТУРЫ АЗЕРБАЙДЖАНСКОЙ ССР.

1934-ҸҮ ИЛ ЈАНВАРЫН 1-ДӘН ЧЫХЫР. ◆ Гијмәти 10 гәпик.

«Сов.ИКП МК ијун (1983-ҸҮ ил) пленумунун гәрарлары илә әлагәдар олараг инкишаф етмиш сосиализмин тәкмилләшдирилмәси вә партијанын идеоложи иши» Үмумиттифаг елми-практик конфрансынын иштиракчыларына

Јолдашлар!

Елми-практик конфрансын иштиракчыларыны сәмими саламлајырам.

Конфранс Сов.ИКП МК ијун (1983-ҸҮ ил) пленумундан ил јарым сонра кечирилир; ијун пленуму партија тәшкилатларынын сә'јләрини гәти сурәтдә идеоложи иши бу күн партијанын вә халгын јеринә јетирдикләри бөјүк вә мүрәккәб гуручулуг вәзифәләри сәвијјәсинә галдырмаг, муасир бејнәлхалг вәзијјәтин реаллыгларыны, дүнја мејданында идеоложи мүбаризәнин кәскинләшдијини даһа јахшы нәзәрә алмаг мәгсәдинә јөнәлмишдир.

Ајдындыр ки, топланмыш тәчрүбәни һәртәрәфли дәрк етмәк, пленумун идејаларынын вә көстәришләринин нечә һәјата кечирилдијини әсаслы сурәтдә тәһлил етмәк нәгдәр вачибдир. Башлычасы исә көрүләчәк ишләри, вачиб игтисади вә сосиал проблемләри һәллиндә, зәһмәткешләрин коммунист тәрбијәсиндә идеолокијамызын фәал, дәјишдиричи күввәсиндән там истифадә едилмәси үчүн биринчи нөвбәдә диггәтин чәлб едилмәли олдуғу мәсәләләри мүзакирә едиб мүәјјәнләшдирмәкдән ибарәтдир.

Конфрансын мөвзусу сон дәрәчә актуалдыр. Партија, халг бу күн инкишаф етмиш сосиализм консепсијасы илә силаһланмышлар. Бу консепсија ән јахын вә перспектив мәгсәдләримиз, бунларын һәјата кечирилмәси јоллары һаггында бизә сырф елми тәсәввүр верир, Сов.ИКП Програмынын һазырланмагда олан јени редаксијасынын әсасыны тәшкил едир. Инкишаф етмиш сосиализмин тәкмилләшдирилмәсинин партија тәрәфиндән һазырланмыш, һәртәрәфли өлчүлүб-бичилмиш реал стратекијасынын сијаси мә'насыны дәриндән дәрк етмәк, бу стратекијаны идеја тәрбијәси иши илә сых әлагәләндирмәји бачармаг идеоложи кадрларын, бүтүн партија фәалларынын үмдә вәзифәсидир.

Бу күн биз там әсасла дејә биләрик ки, ијун пленумунун, МК-нын сонракы пленумларынын идејалары милјонларын шүуруна јол тапмышдыр, әмәли ишләрдә, халг тәсәрүфатындакы мүсбәт дәјишикликләрдә, күтләләрин рифаһынын дөнмәдән јүксәлмәсиндә, онларын сијаси вә әмәк фәаллығынын артмасында маддиләшир. Бунунла бирликдә ирәлијә бахмаг, һәлл едилмәмиш проблемләри дә ајдын тәсәввүр етмәк, мүәјјән олунмуш зирвәләрә доғру даһа сүр'әтлә ирәлиләмәк лазымдыр.

Сон вахтлар мән дөфәләрлә гејд етмәли олмушам ки, чәмијјәтимиз гаршысында кејфијјәтчә јени вәзифәләр дурур вә бу вәзифәләр халғын бүтүн јарадычылыг потенсиалынын сәфәрбәрлијә алынмасыны, ичтимаи шүурун мүәјјән дәрәчәдә јенидән истигамәтләндирилмәсини тәләб едир. Бурада да идеоложи иши, сијаси тәрбијә ишинин әһәмијјәти сон дәрәчә бөјүкдүр. Бу иш милјонларла совет адамыны истеһсалын интенсивләшдирилмәси, елми-техники тәрәггинин сүр'әтләндирилмәси үгрунда, матерал еһтијатларына гәнаәт едилмәси вә һәр бир иш јериндә јүксәк мәһсулдарлыг үгрунда фәдакар мүбаризәјә галдырыр.

Партија комитәләри күтләләрин тәшкили вә тәрбијәсинин әәнкин формаларына, үсулларына вә методларына маликдирләр. Бунлардан һәр јердә вә бачарыгла истифадә етмәк Ленин иш үслубунун чох мүһүм тәләбләриндән биридир. Реализм, елмә кениш истинад етмәк, адамларын мәнафејини вә тәләбатыны билмәк вә нәзәрә алмаг бу иш үслубуна хас олан чәһәтләрдир.

Јалныз бунун әсасында идеалларымызын, Октјабр өлкәснинин тарихи нанлијјәтләринин, онун дахили вә харичи сијасәтинин тәблиғинин инандырычы вә ајдын олмасыны, совет адамларында јүксәк идеја инамынын, мә'нәви мәтинлијин, вәтәнпәрвәрлик вә бејнәлмиләлчилик дујғуларынын формалашмасыны тә'мин етмәк олар. Бу чүр тәблиғат синфи дүшмәнин һәр чүр «психоложи» һәмләләринә, онун сосиализми ләкәләмәк, ирәлиләјишимизи ләнкитмәк чәһдләринә гаршы сәмәрәли силаһдыр.

Әминәм ки, идеоложи практиканын, тәблиғат практикасынын ишкүзарчасына тәһлили, конфранс иштиракчыларынын конкрет тәклифләри ССРИ-дә гурулмуш сосиализми тәкмилләшдирмәк саһәсиндә мнгјаслы вә мәс'ул вәзифәләрин јеринә јетирилмәсинә, Сов.ИКП-нин XXVII гурултајына һазырлыгла әлагәдар оларак партијада башланмыш нәзәри ишин вә тәблиғат ишинин күчләндирилмәсинә көмәк едәчәкдир.

Әзиз јолдашлар, сәмим-гәлбдән сизә ишдә мүвәффәгијјәтләр арзулајырам.

К. ЧЕРНЕНКО

Азәрбајҹан ССР Али Советинин онунҹу сессијасы

Азәрбајҹан зәһмәткешләри газанылмыш наилијјәтләри артырмаға, партијанын көстәришләрини шәрәфлә һәјата кечирмәјә јөкдилликлә сә'ј көстәрир, јени зирвәләр фәтһ едирләр. Онлар Сов.ИКП МК октјабр (1984-ҸҮ ил) пленумунун, ССРИ Али Совети икинчи сессијасынын гәрарларындан рүһланараг тәсәрүфат гуручулуғунун, сосиал вә мәдәни гуручулуғун бүтүн саһәләриндә јени мүвәффәгијјәтләр газанмаға, игтисадијјатын интенсивләшдирилмәсини сүр'әтләндирмәјә, чари бешиллији мүвәффәгијјәтлә баша чатдырмаға, он икинчи бешиллик үчүн јахшы, мөһкәм бүнөврә јаратмаға чалышырлар. Онунчу чағырыш Азәрбајҹан ССР Али Советинин онунчу сессијасы гаршыдакы илдә игтисади вә сосиал вәзифәләри јеринә јетирмәк јолларыны, республиканын инкишафынын јени үфүгләрини мүәјјән едәчәкдир. Сессија бу күн сәһәр саат 10-да Азәрбајҹан ССР Али Советинин ичлас салонунда ачылды.

К. М. Бағыров, С. Ч. Гасымова, И. Ә. Мәммәдов, Һ. Н. Сејидов, Г. Ә. Хәлилов, Б. С. Кеворков, Н. Е. Мустафајев, Л. Х. Рәсулова јолдашлар, Азәрбајҹан ССР Али Совети Рәјасәт Һеј'әтинин вә республика һөкүмәтинин үзвләри ложаларда әјләшмишдиләр.

Сессијаны Азәрбајҹан ССР Али Советинин сәдри депутат **С. Ә. Рүстәмзадә** ачды.

Сессијанын күндәлији вә иш гајдасы тәсдиг олунду. Күндәлијә ашағыдакы мәсәләләр дахил едилди:

1. 1985-чи илдә Азәрбајҹан ССР-ин игтисади вә сосиал инкишафына даир Дөвләт планы вә 1984-ҸҮ илдә Азәрбајҹан ССР-ин игтисади вә сосиал инкишафына даир Дөвләт планынын јеринә јетирилмәси кедиши һаггында.

2. Азәрбајҹан ССР-ин 1985-чи ил Дөвләт бүдҹәси вә Азәрбајҹан ССР-ин 1983-ҸҮ ил Дөвләт бүдҹәсинин ичрасы һаггында.

3. Инзибати һүгуг позунтулары һаггында Азәрбајҹан ССР мәчәлләсинин лајиһәси барәсиндә.

4. Онунчу чағырышын өтән дөврүндә Азәрбајҹан ССР Али Совети даими комиссијаларынын иши һаггында.

5. Азәрбајҹан ССР Али Совети Рәјасәт Һеј'әти фәрманларынын тәсдиг едилмәси һаггында.

Азәрбајҹан ССР Назирләр Совети сәдринин мүавини, республика Дөвләт План Комитәсинин сәдри депутат **А. Н. Мүтәллибов** 1985-чи илдә Азәрбајҹан ССР-ин игтисади вә сосиал инкишафына даир Дөвләт планы вә 1984-ҸҮ илдә Азәрбајҹан ССР-ин игтисади вә сосиал инкишафына даир Дөвләт планынын јеринә јетирилмәси кедиши һаггында мә'рузә етди.

Депутатлар Азәрбајҹан ССР-ин 1985-чи ил Дөвләт бүдҹәси вә Азәрбајҹан ССР-ин 1983-ҸҮ ил Дөвләт бүдҹәсинин ичрасы һаггында Азәрбајҹан ССР малијјә назири депутат **Б. Һ. Бахшәлијев** мә'рузәсини динләдиләр.

Али Совет 1985-чи илдә Азәрбајҹан ССР-ин игтисади вә сосиал инкишафына даир Дөвләт планы вә 1984-ҸҮ илдә планын јеринә јетирилмәси кедиши, Азәрбајҹан ССР-ин 1985-чи ил Дөвләт бүдҹәси вә 1983-ҸҮ ил бүдҹәсинин ичрасы һаггында Али Советин план-бүдҹә вә дикәр даими комиссијаларынын әлавә мә'рузәсини динләди; әлавә мә'рузә илә Азәрбајҹан ССР Али Совети план-бүдҹә комиссијасынын сәдри депутат **М. Ә. Мәммәдов** чыхыш етди.

Мә'рузәләр вә әлавә мә'рузә әтрафында мүзакирәләр башланды.

(Азәринформ).

Сов.ИКП МӘРКӘЗИ КОМИТӘСИНӘ, КОНСТАНТИН УСТИНОВИЧ ЧЕРНЕНКО ЈОЛДАША

Биз, «Сов.ИКП МК ијун (1983-ҸҮ ил) пленумунун гәрарлары илә әлагәдар оларак инкишаф етмиш сосиализмин тәкмилләшдирилмәси вә партијанын идеоложи иши» Үмумиттифаг елми-практик конфрансынын иштиракчылары зәһмәткешләрин коммунист тәрбијәси, мә'нәви инкишафы мәсәләләринә, идеоложи чәбһә ишчиләринә чох бөјүк диггәт үчүн партијанын Мәркәзи Комитәсинә, МК Сијаси Бүросуна вә шәхсән Константин Устинович Черненко јолдаша сәмими миннәтдарлығымызы билдиририк.

Константин Устинович, Сизин тәбрикиниз конфрансын ишинә сон дәрәчә сәмәрәли тә'сир көстәрди. Тәбрикдә муасир шәраитдә идеја-нәзәри вә тәшвигат-тәблиғат фаалијјәтинин башлыча истигамәтләри дәгиг мүәјјән едилмишдир. Идеоложи кадрларын әмәјинин тәбрикдә јүксәк гијмәтләндирилмәси бизә гол-ганад верир, бизи партијанын дахили вә харичи сијасәтини изаһ етмәк, онун һәјата кечирилмәси үчүн күтләләри сәфәрбәрлијә алмаг саһәсиндә даһа мәгсәдјөнлү ишләмәјә рүһландырыр.

Инкишаф етмиш сосиализмин тәкмилләшдирилмәсинин партија тәрәфиндән һазырланмыш, һәртәрәфли өлчүлүб-бичилмиш реал стратекијасынын сијаси мә'насыны дәриндән дәрк етмәк, бу стратекијаны идеја тәрбијәси иши илә сых әлагәләндирмәји бачармаг лүзуму барәдә Сизин сөзләринизи үмдә вәзифә—һәм нәзәри, һәм тәблиғати, һәм дә тәшкилати вәзифә кими гаршылајырыг.

Бундан сонра да биз истеһсалын интенсивләшдирилмәсинә, елми-техники тәрәггинин сүр'әтләндирилмәсинә, өлкәнин мүдафиә габилијјәтинин мөһкәмләндирилмәсинә, совет халғынын мадди рифаһыны вә мәдәни сәвијјәсини дүрмадан јүксәлтмәјин төмәли олан бүтүн игтисадијјатын динамик шәкилдә артмасына бүтүн идеоложи васитәләрлә көмәк етмәјә вар күввә илә чалышачағыг. Биз совет адамларында марксизм-ленинизм дүнјакөрүшүнү даһа ардычыл формалашдырачаг, шанлы кәнчләримизи, бүтүн зәһмәткешләри коммунизм идеалларына сәдагәт, јүксәк вәтәндашлыг, совет вәтәнпәрвәрлији вә пролетар бејнәлмиләлчилији, јабанчы идеолокијаја гаршы барышмазлыг рүһунда тәрбијә едәчәјик.

Биз социализмин тарихи наилијјәтләрини, онун капитализмдән әсаслы үстүнлүкләрини инандырычы сурәтдә ачыб көстәрмәк, буржуа тәблиғатынын ифтира вә бөһтаныны, империализм вә онун идеолокијасынын, сијасәтинин тәчавүзкарлығы, антиһуманист маһијјәтини гәтијјәтлә вә дәлил-сүбутла ифша етмәк үчүн һәр чүр сә'ј көстәрәчәјик.

Биз бундан сонра да социализм бирлијнинин даһа да мөһкәмләндирилмәси, сүлһү вә халглар тәһлүкәсизлијини мөһкәмләтмәк уғрунда, нүвә мүһарибәси тәһлү кәсини арадан галдырмаг уғрунда мүбаризәдә муасир дөврүн бүтүн ингилабчы вә тәрәггипәрвәр күввәләрини сых бирләшдирмәк үчүн Сов.ИКП-нин вә Совет дөвләтинин јеритдикләри Ленин харичи сијасәт хәттини јорулмадан тәблиғ едәчәјик.

Биз партијанын көстәришләрини, конфрансда ирәли сүрүлән идејалары вә мүддәалары әсас тутараг, әзмлә вә ардычыл сурәтдә идеоложи ишин мәзмунуну зәнкинләшдирмәји вә онун елми сәвијјәсини јүксәлтмәји, үслубуну тәкмилләшдирмәји, күтләләрин коммунист тәрбијәсинин форма, үсул вә методларынын партијанын сәрәнчамында олан зәнкин хәзинәсиндән бачарыгла истифадә етмәји өзүмүзә партија борчу билирик.

Әшвигат-тәблиғат фәалијјәтинин тәшкили мәсәләләринин конфрансда ишкүзар вә јарадычылыгла мүзакирәси бизә һәр бир саһәдә ишләрин вәзијјәтини тәләбкарлыг вә принсипиаллыгла гијмәтләндирмәкдә, еһтијат мәнбәләримизи вә истифадә едилмәјән имканлары даһа јахшы көрмәкдә, нөгсанлары тезликлә арадан галдырмаг јолларыны вә васитәләрини коллектив сурәтдә мүәјјәнләшдирмәкдә көмәк етди.

Биз јахшы баша дүшүрүк ки, инди башлыча мәсәлә чанлы практика, конкрет ишләрдир. Сов.ИКП-нин ленинчи Мәркәзи Комитәсини, Константин Устинович, Сизи әмин едирик ки, идеолокија вә тәблиғат мәсәләләринә даир партијанын принсипиал мүддәаларына рәһбәр тутуб, өјрәндијимиз тәчрүбәјә вә әлдә етдијимиз јени биликләрә әсасланараг биз бүтүн фәалијјәтимизин сәмәрәлијини дүрмадан јүксәлдәчәк, инкишаф етмиш сосиализми тәкмилләшдирмәјин вүс'әтли вәзифәләринин мүвәффәгијјәтләә јеринә јетирилмәсинә даһа фәал көмәк едәчәк, Сов.ИКП XXVII гурултајына һазырлыг саһәсиндә һәртәрәфли тәшкилатчылыг вә тәблиғат иши апарачағыг.

ХАЛГЫН ҺӘЈАТЫ ИЛӘ ҺӘМАҺӘНҢ

Азәрбајҹан јарадычылыг иттифаглары вә чәмијјәтләринин пленуму

Чохмилләтли совет мәдәнијјәтинин бүтүн сәнәткарлары, о чүмләдән Азәрбајҹанын әдәбијјат вә инчәсәнәт хадимләри бундан сонра да партијанын сәдагәтли көмәкчиләри олачаг, өзүнүн бүтүн исте'дадыны һәјат һөгигәтинин, јүксәк сосиализм идеалларынын әкс етдирилмәсинә, коммунизм гуручулуғуна сәрф едәчәкләр. Буну республиканын јарадычылыг иттифаглары вә чәмијјәтләринин декабрын 7-дә М. Магомајев адына Азәрбајҹан Дөвләт Филармонијасында кечирилән бирләшмиш пленумунун иштиракчылары билдирмишләр. Пленумда бөдин јарадычылыгла мәшғул олан зијалыларын ССРИ Јазычылар Иттифагы идарә һеј'әтинин пленумунда Сов.ИКП МК-нын Баш катибі, ССРИ Али Совети Рәјасәт Һеј'әтинин Сәдри К. У. Черненко јолдашын нитгиндән ирәли кәлән вәзифәләри мүзакирә олунмушдур.

Рәјасәт һеј'әтиндә Г. Ә. Хәлилов, Һ. Н. Сејидов, Р. Ә. Меһдијев, Л. Х. Рәсулова, Ч. М. Мүслүмзадә јолдашлар, Азәрбајҹан КП МК мәдәнијјәт шө'бәсинин мүдири В. М. Гулузадә, республика јарадычылыг иттифаглары вә чәмијјәтләринин рәһбәрләри, әдәбијјат вә инчәсәнәт хадимләри әјләшмишдиләр.

Пленуму кириш сөзү илә Азәрбајҹан әдәбијјатынын ағсаггалы, Сосиалист Әмәји Гәһрәманы, Азәрбајҹанын халг шаири Сүлејман Рүстәм ачмышдыр. Натиг ССРИ Јазычылар Иттифагы идарә һеј'әтинин јубилеј пленумунун, К. У. Черненко јолдашын пленумдакы нитгинин совет әдәбијјаты, бүтүн бөдин јарадычылыг үчүн чох бөјүк әһәмијјәти олдуғуну гејд едәрәк, ССРИ Јазычылар Иттифагынын биринчи гурултајыны хатырламышдыр. Она һәмин гурултајын ишиндә иштирак етмәк сәадәти нәсиб олмушдур. О демишдир: Бу унудулмаз мәчлис Вәтәнимизин һәјатында тарихи һадисә олмуш, сосиализм реализмини әдәбијјатчыларын әсас јарадычылыг методу е'лан етмиш, сөз усталарынын Совет дөвләтинин һәјаты илә, Коммунист Партијасынын сијасәти илә гырылмаз әлагәси олдуғуну е'лан етмишдир. Бу, Азәрбајҹан совет әдәбијјатынын кәнчлик дөврү иди, һәмин әдәбијјатын јарадычылары өз әсәрләриндә ингилаби керчәклији, чәмијјәтин јенидән гурулмасы уғрунда әмәкчи халғын мүбаризәсини әкс етдирирдиләр. Һәмин вахтдан јарым әср кечмишдир вә бүтүн бу илләрдә Азәрбајҹан јазычылары, республикамызын бөдин јарадычылыгла мәшғул олан бүтүн зијалылары сосиализм реализми мөвгеләриндә мөһкәм дајанмышлар, өз сәнәти илә партијанын ишинә, халга хидмәт едирләр.

Азәрбајҹан Јазычылар Иттифагы идарә һеј'әтинин сәдри, Сосиалист Әмәји Гәһрәманы, республиканын халг јазычысы Мирзә Ибраһимов мә'рузә етмишдир.

Пленумда Азәрбајҹан ССР мәдәнијјәт назири З. Н. Бағыров, ССРИ Дөвләт мүкафаты лауреаты, Азәрбајҹанын халг шаири Б. М. Вәһабзадә, Азәрбајҹан Бәстәкарлар Иттифагы идарә һеј'әтинин биринчи катиби, ССРИ халг артисти Р. С. Һачыјев, «Әдәбијјат вә инчәсәнәт» гәзетинин баш редактору Н. Ә. Һәсәнзадә, Азәрбајҹан Рәссамлар Иттифагы идарә һеј'әтинин сәдри, республиканын халг рәссамы Ј. И. Һүсејнов, Азәрбајҹан Театр Чәмијјәти рәјасәт һеј'әтинин сәдри, республиканын халг артисти Ш. Б. Бәдәлбәјли, ССРИ Мәдәнијјәт Назирлији музејләр идарәсинин рәиси И. А. Родимтсева, Азәрбајҹан Архитекторлар Иттифагы идарә һеј'әтинин сәдри, ССРИ халг архитектору М. Ә. Һүсејнов, Азәрбајҹан Кинематографчылар Иттифагы идарә һеј'әтинин катиби, республиканын халг артисти Е. Т. Гулијев, Азәрбајҹан ССР халг артисти Г. Б. Колтунова, Азәрбајҹан Јазычылар Иттифагы Нахчыван шө'бәсинин мәс'ул катиби Һ. М. Ибраһимов, «Гракан Адрбечан» журналынын баш редактору В. Г. Абрамјан чыхыш етмишләр.

Мә'рузәдә вә натигләрин чыхышларында дејилмишдир ки, јазычылар тәшкилатынын, бүтүн совет әдәбијјатынын, Советләр өлкәсинин чохмилләтли мәдәнијјәтинин тарихинә дахил олан ССРИ Јазычылар Иттифагы идарә һеј'әтинин јубилеј пленуму, К. У. Черненко јолдашын пленумдакы нитги—јарадычы ишчиләрә бөјүк е'тимадла ашыланмыш бу нитг Ленин партијасынын сәдагәтли көмәкчиләри олан әдәбијјатчылара партијанын чох бөјүк гајғысыны, сөз усталарынын ишләринә, сосиализм чәмијјәтинин мә'нәви мәдәнијјәтинә онларын вердији төһфәјә чох бөјүк диггәт јетирилдијини бир даһа тәсдиг етмишдир. Әдәбијјат вә инчәсәнәт хадимләри коммунизм гуручулуғунда онларын иштиракынын Константин Устинович Черненконун чыхышында јүксәк гијмәтләндирилмәсиндән руһланмышлар, бундан сонра да совет адамынын коммунист тәрбијәсиндә, чәмијјәтимизин јүксәк идеалларынын әкс етдирилмәсиндә өз сә'јләрини артырмаг әзминдәдирләр. Пленумун иштиракчылары әдәбијјат вә инчәсәнәт усталарынын еһтијачларына даим гајғы көстәрилмәси, өлкәнин мә'нәви һәјатына онларын төһфәсинин јүксәк гијмәтләндирилмәси үчүн Сов.ИКП-јә вә Совет дөвләтинә гызғын тәшәккүрләрини билдирмишләр. Онлар Азәрбајҹан КП МК-нын вә республика һөкүмәтинин онларын ишләринә көстәрдикләри даими гајғыдан миннәтдарлыг һисси илә данышмышлар. Натигләр әмин етмишләр ки, бу даими гајғыја чаваб оларак мәдәнијјәт хадимләри даһа бөјүк сә'јлә вә илһамла чалышачаглар.

Пленумун иштиракчылары Азәрбајҹан совет бөдин мәдәнијјәтинин кечдији јола вә наилијјәтләринә нәзәр саларак гејд етмишләр ки, ССРИ халгларынын гардашлыг анләсиндә республиканын тарихдә мисли көрүнмәмиш мә'нәви тәрәггисини вә сосиал-сијаси тәрәггисини тә'мин етмиш Сов.ИКП-нин Ленин милли сијасәти һаггында минннәтдарлыгла дүшүнүрсән. Азәрбајҹан әдәбијјаты вә инчәсәнәти һәјатын, јени инсанын мә'нәви аләминин дәјишдирилмәси саһәсиндә јүксәк ичтимаи вәзифәнин һәјата кечирилмәсиндә, коммунист әхлагынын бәргәрар олмасында, јер үзүндә сосиал әдаләт вә сүлһ уғрунда мүбаризәдә фәал иштирак едирләр.

Пленумун иштиракчылары К. У. Черненко јолдашын нитгиндә партијанын, халгын мәдәнијјәт хадимләринә вердији башлыча төләбин—дәрин идејалылығын, вәтәндашлыг һиссинин вә бөдин усталығын јүксәк сәвијјәсинин ајдын ифадә олундуғундан данышараг гејд етмишләр ки, Азәрбајҹан әдәбијјаты вә инчәсәнәти үчүн сон илләр муасир мөвзуја, республиканын һәјатында баш вермиш сосиал дәјишикликләрин даһа дәриндән дәрк едилмәсинә доғру дөнүшлә сәчијјәви олмушдур. Тәсадүфи дејилдир ки, сосиалигтисади вәзифәләрин, республика партија тәшкилатынын мә'нәви програмынын һәјата кечирилмәсиндә фәал иштирак едән әсәрләр ичтимаи-сијаси вә мәдәни һәјатын һадисәсинә чеврилмиш, зәһмәткешләрин идеја вә мә'нәви принсипләринин формалашмасына чидди тә'сир көстәрмишдир. Әдәбијјат, театр, кинематографија, мусиги, тәсвири сәнәт саһәсиндә сон вахтлар јарадылмыш әсәрләрин бир чоху әмәк коллективләри илә јарадычылыг әмәкдашлығы нәтичәсиндә мејдана кәлмишдир. «Инчәсәнәтлә әмәјин иттифагы» һәрәкаты республика кәдә кетдикчә даһа кениш вүс'әт алыр. Сәнаје мүәссисәләриндә, колхоз вә совхозларда јазычы постлары, рәсм галерејалары, бөдин билик университетләри, филармонијалар фәалијјәт көстәрир. Јарадычы зијалылар БАМ тикинтисинә, Арханкелск вилајәтинә республиканын намилијиндә иштирак едирләр.

Үмумхалг бајрамына — Бөјүк гәләбәнин 40 иллијинә һазырлыг көрүлмәсиндә, дүнјаны фашизмдән хилас едән совет халгынын мисилсиз һүнәринин әкс олундуғу јени әсәрләрин јарадылмасында јарадычы зијалыларын иштиракындан данышараг, пленумун иштиракчылары јер үзүндә сүлһ уғрунда, истилик-нүвә фәлакәти гаршысынын алынмасы уғрунда мүбаризәдән даһа парлаг, инандырычы шәкилдә данышмаг, империализмин фитнәләрини ифша етмәк лүзумуну гејд етмишләр.

Гурулушумузун наилијјәтләрини, јеткин сосиализм мәрһәләсиндә совет һәјат тәрзини, ССРИ халгларынын гардашлығы вә достлуғу, пролетар бејнәлмиләлчилији идејаларыны тәблиғ етмәк јазычыларын, инчәсәнәт хадимләринин шәрәфли борчудур. Бејнәлхалг аләмдә зиддијјәтләрин хејли кәскинләшдији, ики системин гаршыдурмасынын күчләндији дөврдә, идеја дүшмәнләримизин кетдикчә артан идеоложи тәхрибатлары дөврүндә һүчумчу әкс-тәблиғат апармаг, бу иш бөјүк усталыгла, инандырычылыгла, бөдин күввә илә көрмәк лазымдыр.

Пленумун иштиракчылары республикада муасир бөдин просеси партијанын јүксәк тәләбләри мөвгејиндән тәһлил едәрәк көстәрмишләр ки, бу просес әдәбијјатын вә инчәсәнәтин гаршысында дуран вәзифәләрә һеч дә һәмишә чаваб вермир. Һәлә дә чох вахт јарадылан әсәрләр реал һәјата дәриндән бәләдлији ифадә етмәси илә фәргләнмир, бу әсәрләрдә мөвзу дајазлығы, тәхминилик, схематизм кими гусурлар вардыр, онлар охучулары вә тамашачылары һәјәчанландырмыр. Бу әсәрләрдә чох вахт республиканын һәјаты үчүн сәчијјәви олан мүһүм проблемләр галдырылмыр. Мөвчуд сәбәбләр үзүндән республика пајтахтынын бир сыра театрлары өз јарадычылыг фәаллығыны азалтмышдыр. Муасир мөвзуда операларын, балетләрин олмамасы, мусиги-сәнә әсәрләри либреттосунун кејфијјәти нараһатлыг доғурур. Мусиги тәблиғатыны күчләндирмәк үчүн һәм тәшкилати чәһәтдән, һәм дә бөдин чәһәтдән, хүсусән ифачы коллективләрин мөһкәмләнмәси саһәсиндә чох иш көрмәк лазымдыр.

Пленумда гејд едилмишдир ки, бунунла әлагәдар оларак республикада мәдәни һәјатын тәнпкилиндә, јарадылан әсәрләрин идеја-бөдин мәзмијјәтләринин гијмәтләндирилмәсиндә, јарадычыларын өзләринин идеја вә пешә сәвијјәсинин јүксәлдилмәсиндә јарадычылыг иттифагларынын вә чәмијјәтләринин ролуну јүксәлтмәк лазымдыр.

Пленумун иштиракчылары Сов.ИКП МК-ја, Сов.ИКП МК-нын Баш катиби, ССРИ Али Совети Рәјасәт Һеј'әтинин Сәдри К. У. Черненко јолдаша бөјүк руһ јүксәклији илә тәбрик мәктубу гәбул етмишләр.

(Азәринформ).

„ӘИ"-НИН ҮҮНДӘЛИЈИ

ИНСТИТУТДА КӨРҮШ

Јүксәк фәхри ад алмыш, орденләрлә тәлтиф олунмуш көркәмли јазычы вә шаирләримиздән Исмаијыл Шыхлы, Бәјрам Бәјрамов, Бәхтијар Вәһабзадә, Нәби Хәзри, Сәмәд Григорјан, Сүлејман Вәлијев вә Нәриман Һәсәнзадә илә Халглар Достлуғу ордeнли Низами адына Әдәбијјат Институту алимләринин көрүшү әдәбијјатымызын муасир вәзијјәти, онун өјрәнилмәси мәсәләләри әтрафында ишкүзар сөһбәтә чеврилди. Институтун директору, Азәрбајҹан ССР ЕА-нын мүхбир үзвү Әзиз Мирәһмәдов јазычыларымызы јүксәк фәхри ад вә мүкафат алмалары мүнасибәтилә тәбрик етди, буну партија вә һөкүмәтимизин әдәбијјатымыза көстәрдији јүксәк гијмәтин ифадәси кими гијмәтләндирди. О, институтда муасир әдәбијјатымызын өјрәнилмәси саһәсиндә әлдә едилмиш наилијјәтләри гејд етмәклә бәрабәр, бу истигамәтдә апарылачаг тәдгигатлар һаггында мә'лумат верди. Филолокија елмләри докторлары Ә. Ағајев, К. Мәммәдов, Ј. Гарајев, А. Зејналлы, Ф. Вәлиханова вә шаир Г. Гасымзадә көрүшдә иштирак едән јазычы вә шаирләримизин јарадычылығынын мүхтәлиф чәһәтләри һаггында данышды, муасир чанлы әдәби просеслә институтун әлагәләрини даһа да јахшылашдырмаг үчүн тәклифләр ирәли сүрдүләр.

Көрүшә дә'вәт олунан јазычы вә шаирләримиз муасир әдәбијјатымызын идеја-бөдин проблемләрини арашдырмагда тәнгидин хүсуси рол ојнадығыны көстәрдиләр. Гонаглар өз јарадычылыг планлары һаггында мә'лумат вердиләр.

ИНСАН ГӘЛБИНӘ КЕДӘН ЈОЛ

НӘБИ ХӘЗРИНИН өзүнәмәхсус сәси, һәјата вә инсана өз мүнасибәти вар. Онун һаггында данышанда јадыма Азәрбајчанын уча чинарлары дүшүр— онларын гүдрәтли көкләри торпағын ширәсини ичир. Нәби Хәзри поезијасы да белә чә халг поезијасынын һәјатвериҹи ширәси илә гидаланыр, бу мәнбәдән гүввәт вә гүдрәт алыр.

Бизим дағларда дејирләр ки, адамлара нә гәдәр чох версән, өзүнә дә бир о гәдәр артыг галар. Нәби Хәзри бөјүк исте'дадлара мәхсус сәхавәтли исте'дадынын әлван бәһрәләрини охучулара бәхш едир, заман, тәчрүбә, мүдрик камиллик исә бу бәһрәләри кет-кедә зәнкинләшдирир.

Мән Нәби Хәзринин бөјүк поезија јолунда илк аддымларыны јахшы хатырлајырам. Онда биз М. Горки адына Әдәбијјат Институтунда биркә охујурдуг. Бир дәфә һәр икимизин дәрин пәрәстиш етдијимиз Сәмәд Вурғунун јанына кәлдик. Бөјүк шаир деди: «Рәсул, сән јахшы шаир вә јахшы инсанла достлуг едирсән». Бу, бизим бөјүк мүәллимимизин јени башлајан исте'дада илк хеҹирдуасы иди. Илләр кечди, Нәби Хәзри бизим бөјүк мүәллимимизин е'тимадыны доғрултду, мәним садиг достум, Иттифагымызын шөһрәтли шаири олду.

Доғма јурдуну үрәкдән севән Нәби Хәзри ана дилинин ширинлијинә, мусигисинә, образлылыг имканларына дәриндән вурғундур. Јарадычылығынын илк дөврләриндән о, јени формалар, јени мөвзулар ахтарырды. Нәби Хәзринин 60-чы илләрдә јаздығы лирик ше'рләри өз әјанилији, овгаты вә ритми илә јени бир һадисә олду. Бир гәдәр сонралар јаздығы лирик-епик поемалары совет поезијасында мүасир мөвзунун һәллиндә ирәлијә доғру бир аддым олду, буна көрә она ССРИ Дөвләт мүкафаты лауреаты ады верилди.

Нәби Хәзринин тәзә ше'рләрини охујанда мән тәкчә көһнә достумла көрүшмүрәм, бу, мәнимчүн һәмишә тапынты вә кәшф олур, онларда һәр дәфә өз руһи овгатыма јахын олан шеләр тапырам.

Сон илләрдә Нәби Хәзри насир вә драматург кими дә парламыш, поетик исте'дадынын јени хүсусијјәтләри үзә чыхмышдыр. «Һеҹкәлсиз абидә» бөјүк Азәрбајчан шаири Мирзә Шәфи Вазеһә никбин бир реквијемдир.

Онун алтмыш јаша чатдығына инанмаг чәтиндир. Үзүндәки садәлөвһ, ушаг тәбәссүмү кими тәмиз тәбәссүм онун тәмиз, сабит, ишыглы дахили аләминдән хәбәр верир, руһән нечә чаван олдуғуну дејир. Һәгиги поезија елә әбәди кәнчликдир. Инанырам ки, достум Нәби Хәзрини һәмишә белә чаван вә күмраһ көрәчәјәм.

Рәсул ҺӘМЗӘТОВ

Устад ТӘБРИК ЕДИРИК!

ХАЛГ шаири Нәби Хәзри тәбиәти е'тибарилә нараһат гәлбли шаирдир. Поезија аләминдә, сәнәт дүнјасында һәмишә јени сөз, јени фикир сөјләјән шаир һәјатдан кәлән фикирләрини дәнә-дәнә саф-чүрүк едиб поетик сүзкәчдән кечирир вә јени-јени поетик зирвәләр фәтһ едир. Шаир «Күнәшин гоншулуғунда» ше'риндә јазыр:

Јахшыдыр сејр едиб
бүтүн аләми,
Өзүнү күнәшин
гоншусу санмаг.
Дајаныб дағларын
фәтһи кими,
Тәзә зирвәләрин
ешгилә јанмаг...

Мүасир совет епик ше'ринин тәкамүл вә инкишафында мүһүм поетик факторлардан олан «Күнәшин бачысы», «Ики Хәзәр», «Ана», «Әфсанәли јухулар», «Шаһидләр вә шаһидләр», «Мәним бабам бахан дағлар», «Бачы» вә «Инам» поемалары әдәбијјатымызын бәдии тәмајүлләри ахарында јени поетик кејфијјәтләрдән хәбәр верир. Нәби Хәзринин поема јарадычылығы 60—70-чи илләр епик поезијамызда баш вермиш кејфијјәт дәјишмәләрини, онун динамик инкишафыны, мүвәффәгијјәтләрини, тәшәккүл јолуну, характерик хүсусијјәтләрини ашкар көстәрир. 1947-чи илдән бу жанра мүрачиәт едән шаир он икидән артыг поема јазмыш, демәк олар ки, жанрын бүтүн имканларындан там истифадә етмишдир.

Нәби Хәзринин поемаларында мүасир поетик епик жанрын дахилиндә мүшаһидә едилән драматиклијин, епиклијин вә лириклијин синтезини көрүрүк. Лакин бу синтездә лирик-психоложи хәтт даһа чох үстүнлүк тәшкил едир. Лирик поема, поема-сәнәд, поема-репортаж, поема-мүрачиәт, ассоциатив композисија кими мүасир поема формалары илә о, епик ше'римизи даһа да зәнкинләшдирмишдир. Бу поемаларда Нәби Хәзри әдәбијјатымыза тәзә һисс вә дүјғулар, јени мотивләр, оригинал образлар кәтирмишдир.

Фәдакар инсан әмәјинин тәрәннүмү кими сәсләнән «Күнәшин бачысы» поемасы сон дөвр поезијамызда јени әдәби һадисә кими сәсләнмишдир. Н. Хәзри бу поемада Севилин — бу әмәк улдузунун, мүасир әмәкчи гадынын парлаг образыны јаратмыш, Ч. Чаббарлы Севилиндән мүасир Севилләрә гәдәр сосиал-психоложи, етик-әхлаги вә мә'нәви инкишаф тәкамүлүнү көстәрмишдир:

Нә гәдәр хош кәлди
ил далынча ил,
Әмәк өмрүмүзүн
мә'насы олду.
Зүлмәтли чадрадан
сыјрылан Севил
Мин белә Севилин
анасы олду.

«Ана» поемасындан башлајараг Н. Хәзри Азәрбајчан гадынынын талејн мөвзусуна башга бир бучагдан јахынлашыр, Азәрбајчан гадынынын тарихән кечдији мә'нәви-сосиоложи тәкамүл јолу ону дүшүндүрмәјә башлајыр. О, бу мөвзуја тәгрибән белә бир јарадычылыг бучағындан јанашмаға чалышыр — аналарымызда, бачыларымызда бу сафлыг, үлвијјәт, исмәт, һәзинлик, көрәклик, мәрдлик, дөзүмлүлүк кими јүксәк әхлаги-мә'нәви кејфијјәтләрин көкләри һарадан кәлир, бу тәкамүл һансы тарихи-сосиал мәрһәләләрдән кечмишдир... Бу чүр мөвзу ахтарышлары шаири тарихә мүрачиәт етмәјә, илкин мәрһәләјә гајытмаға сөвг етмиш вә белә јолла дә «Әфсанәли јухулар» поемасы јаранмышдыр. Поема беш јуху шәклиндә көтүрүлүр вә һадисәләр бу јухулара үјғун изләнилир вә шаир узаг кечмишә јухуларын ганадларында гајыдыр, һәр бир һадисәни санки јухуда көрүр. Н. Хәзри јухулар ганадында охучусуну Дәдә Горгуд дөврүнә апарыр, мәрд, мүбариз вә јенилмәз ана олан Бурла Хатынын оғлу Урузун намус, исмәт јолунда кечирдији ағласығмаз кәдәр вә истираб долу гәһрәманлығы поетик шәкилдә чанланыр.

«Әфсанәли јухулар»дан, Бурла Хатындан кәлән Азәрбајчан гадынынын бу күнә гәдәр горујуб сахладығы әхлаги кејфијјәтләри, мөвзусу мүасир дөврдән көтүрүлмүш «Бачы» поемасында даһа да инкишаф етдирилмишдир. «Бачы» Азәрбајчан гадынынын дөзүм вә гәһрәманлыг сәһифәсинин сон вәрәгләриндән сәһбәт ачыр, мүһарибәдән сонракы дөврдә онун вурдуғу јаралары һисси-психоложи чәһәтдән јашама мәрһәләсиндә әкс етдирир.

Нәби Хәзринин јарадычылығынын диалектик вә динамик јүксәлиш хәттинин нәтичәси кими «Мәним бабам бахан дағлар» поема-диалогу мејдана кәлди. Әсәрин икинҹи бир ады да вар: «Һәләб көрүшү». Мөвзунун маһијјәтинә көрә икинҹи ад әсәрин мәзмунуну даһа дәгиг әкс етдирир. Лакин шаирин поемаја «Мәним бабам бахан дағлар» кими лирик бир ад сечмәси дә тәсадүфи дејилдир. Чүнки бу, лирик планда јазылмыш бир поема кими гүрбәтдә јашајыб вә өз әмәли үзрунда өлдүрүлән бир шаирин Вәтән һәсрәтини әһатә етмиш олур.

Республика Дөвләт мүкафатына лајиг көрүлмүш «Инам» поемасы исә зәһмәт мотиви е'тибарилә «Сумғајыт сәһифәләри» вә «Күнәшин бачысы» поемаларыны тамамлајыр. «Инам»да Күнәш, Торпаг, Севил, Партија образлары илә јенидән гаршылашыр вә бизим күнләрин әмәк гәһрәманы олан Севилин давамчысы Тәрланын бәдии сүрәти чанландырылыр.

Нәби Хәзринин поемаларынын тәсвир објектләриндә, һәр шејдән әввәл, романтик бир вүс'әт мүшаһидә едилмәкдәдир. Бу, онун поезијасынын ән бариз хүсусијјәтләриндән бирини тәшкил едир. Нәби Хәзринин поезијасында һәмишә ичтимаи гурулушумузун вә ана торпағын нәфәси дујулур. Шаирин поемаларында хүсусилә сон арзуларла дәјүнән үрәк дә, һәјата никбин инам да, һәзин гајғы да, севинҹ дә елә-обаја, доғма торпаға јахындан, мәһәббәтлә бағлылыгла фәргләнир.

Рүстәм ӘЗИЗОВ,
филолокија елмләри намизәди.

ТЕЛЕГРАМЛАР

Әзиз Нәби Әләкбәр оғлу!

ССРИ Назирләр Совети јанында Әдәбијјат, Инчәсәнәт, Архитектура саһәсиндә Ленин вә ССРИ Дөвләт Мүкафатлары Комитәси сизи — көркәмли Азәрбајчан шаирини вә ичтимаи хадимини, ССРИ Дөвләт мүкафаты лауреатыны шанлы 60 иллијиниз мүнасибәтилә үрәкдән тәбрик едир. Сизин лирик ше'рләриниз, поемаларыныз, сијаси чыхышларыныз вәтәндашлыг еһтирасы, поетик симанын фәрдијјәти, фикир дәринлији илә сечилир; чохмилләтли совет әдәбијјатына парлаг сәһифә кими дахил олмуш, бизим өлкәмиздә вә харичдә рәғбәт газанмышдыр. Биз шадыг ки, сиз јубилејинизи јарадычылыг гүввәләринизин чичәкләндији бир вахтда гаршылајырсыныз. Сәмим-гәлбдән сизә чансағлығы, хошбәхтлик, јени зирвәләр арзулајырыг.

Комитәнин рәјасәт һеј'әти адындан:
К. МАРКОВ, Й. ВАСИЛЈЕВ

◆

Һөрмәтли Нәби Хәзри! ҮИЛККИ Мәркәзи Комитәси комсомолчуларын, бүтүн совет кәнчләринин адындан сизи јүксәк дөвләт мүкафаты — Ленин ордени алмағыныз мүнасибәтилә үрәкдән тәбрик едир.

Сизин бүтүн һәјатыныз, бүтүн әдәби вә ичтимаи фәалијјәтиниз партијаја, халга, совет әдәбијјатына фәдакар хидмәт нүмунәсидир. Сизин халга дәрин мәһәббәтлә, вәтәндашлыгла ашыланмыш әсәрләриниз кәнчләрин коммунист тәрбијәси ишинә хидмәт едир, онлары мә'нән зәнкинләшдирир, оғлан вә гызлары јени гәһрәманлыг әмәлләринә чағырыр.

Сизә сәмим-гәлбдән мөһкәм чансағлығы, јарадычылыг илһамы, севимли Вәтәнимиз шәрәфинә јени наилијјәтләр арзулајырыг.

В. МИШИН,
ҮИЛККИ Мәркәзи Комитәсинин биринҹи катиби.

◆

Әзиз Нәби Хәзри јолдаш! Ленин ордени илә тәлтиф олунмағыныз мүнасибәтилә Болгарыстан Јазычылар Иттифағынын вә шәхсән мәним ән сәмими дост тәбрикләримизи гәбул един. Ичазә верин, сизә мөһкәм чансағлығы, хошбәхтлик, бөјүк совет әдәбијјатынын инкишафы наминә узун өмүр, сәмәрәли јарадычылыг ишләри арзу едим. Сизин көзәл әсәрләриниз партија вә халга хидмәт нүмунәсидир, коммунистин вә сосиалист чәмијјәти вәтәндашынын хидмәти нүмунәсидир.

Әлинизи мөһкәм сыхырам.

Љубомир ЛОВЧЕВ,
Болгарыстан Јазычылар Иттифағынын сәдри.

◆

Һөрмәтли Нәби Хәзри! Харичи Өлкәләрлә Достлуг вә Мәдәни Әлагә Чәмијјәтләри Иттифағынын рәјасәт һеј'әти вә бүро үзвләри сизи Вәтәнин јүксәк мүкафатыны — Ленин ордени алмағыныз мүнасибәтилә сәмим-гәлбдән тәбрик едир. Сизин јарадычылығыныза верилән бу јүксәк гијмәт бир даһа тәсдиг едир ки, сиз мүасир чохмилләтли совет әдәбијјатынын ән јахшы нүмајәндәләриндән бирисиниз. Сизин әсәрләриниз төкчә халг шаири сајылдығыныз республиканыза дејил, бүтүн өлкәмиздә вә онун сәрһәдләриндән чох-чох узагларда кениш таныныр. Сиз харичи ичтимаијјәтин нүмајәндәләри илә көрүшләриниздә бизим бөјүк Вәтәнимизин наилијјәтләринин, чохмилләтли совет мәдәнијјәтинин парлаг тәблиғатчысы кими чыхыш едирсиз. Сизин сәнәт һәјатыныз вә Азәрбајчанын Харичи Өлкәләрлә Достлуг вә Мәдәни Әлагә Чәмијјәти рәјасәт һеј'әтинин сәдри кими фәалијјәтиниз бир-бирини үзви сүрәтдә тамамлајыр, чүнки бәшәријјәтин сүлһ вә тәрәгги, јер үзүндәки бүтүн халгларын хошбәхтлији уғрунда мүбаризәсинин ән уча идеалларына хидмәт едир.

Әзиз Нәби Әләкбәр оғлу, сизә хошбәхтлик вә чансағлығы, пәрәстишкарларыныза зәвг бағышлајан јарадычылығынызда бөјүк мүвәффәгијјәтләр арзу едирик.

З. КРУГЛОВА,
Харичи Өлкәләрлә Достлуг вә Мәдәни Әлагә Чәмијјәтләри Иттифағы рәјасәт һеј'әтинин сәдри.

ЈУБИЛЈАРЫН АРХИВИНДӘН

ПОЕЗИЈАНЫН ЛӘЈАГӘТИ

*Әзизим Нәби!**

...Сәнин ше'рләрин һаггында һеч бир шеј јазмадығым үчүн күман етмәк олар ки, поезијамызын тарихиндә јени вә марағлы бир һадисә олан бу мәсәләјә лагејдәм. Әлбәттә, гәтијјән белә дејилдир. Сәнин әсәрләринлә чохдан марагланырам, онлары изләјирәм вә мүвәффәгијјәтләринлә севинирәм.

Мәнчә, һәр бир сәнәткар үчүн исте'даддан әлавә вә башлыча олараг мә'нәви тәмизлик, учалыг, нәчабәт, хош мәгсәд ајдынлығы әсас шәртдир. Бу шәрт мөвчуд оланда поезијада һәгиги сәнәтә лазым вә лајиг бир аһәнкдарлыг јараныр. Онда нәинки һисс едирсән, һәм дә инанырсан ки, поезија сәни јүксәк, көзәл, ишыглы, чатылмасы мүмкүн олан арзу вә үмидләрлә долу бир аләмә чағырыр. Мән сәнин ше'рләрини охујанда белә бир аһәнкдарлыг, үрәкачығлығы, вүс'әтли фәза вә әзәли бир көзәллик һисс едирәм. Буна көрә дә сәнин, халг тәрәфиндән, партија вә дөвләт, ше'р хиридарлары вә сәррафлары тәрәфиндән јүксәк тәгдир әламәти олараг алдығын Дөвләт мүкафаты мәни үрәкдән севиндирир вә бу севинчи ифадәјә мәни тәһрик едир.

Мән әминәм ки, бу јүксәк мүкафат сәнин поезија көләриндә сүзән ганадларыны даһа да мөһкәмләндирәчәк, әсримизин 70-чи илләринин әдәби наилијјәтләринә даһа бөјүк һәдијјәләр вермәјә руһландырачағдыр.

Нәби, сәнин бу мүкафатында мән бир мәзијјәт дә көрүрәм: сән һәгиги поезијанын һөрмәт вәләјагәтини галдырдын. Бунун, ше'рә чох мејл көстәрән кәнчләримиз үчүн бөјүк тәрбијәви әһәмијјәти вардыр.

Чох саг ол ки, халгымызын башыны уча етдин.

Мәммәд АРИФ
12. XI. 73

* Мәктуб илк дәфә чап олунур.

Даһа бөјүк зирвәләрә

ӘЗИЗ гәләм јолдашым Нәби Хәзри, сәнин 60 јашынын тамам олдуғу бу күндә бир јердә кечән кәнчлик илләримизи хатырламаг һәм хошдур, һәм дә...

Һәм дә нә? Бах, буну тапмаг чәтиндир. Чәтиндир—она көрә ки, о һисси бир-ики сөзлә ифадә етмәк мүмкүн дејил. Чүнки о елә һәзин вә көврәк бир дујғудур ки, онун гаршысында дүнјанын ән бөјүк сөз усталары сусмуш, бәлкә дә бу сүкутла һәмән дујғуну ифадә етмәк истәмишләр. Бә'зән сүкутун дедијини сөз дејә билмир.

Бир сүкут дејир ки, дүнән гәлби јазыб-јаратмаг ешги илә чырпынан, бир аз чылғын, бир аз өткәм, бир аз да утанчаг олан о чаван оғлан нә тез бу јаша чатды? Гардаш, инан ки, инана билмирәм. Амма бу илләр әрзиндә јаратдығын китаблары, өтдүјүн нәғмәләри хатырлајанда бу һәгигәтә инанырам. Ахы, бунлар елә белә јаранмајыб.

Гырх ил сәнәтин ениш-јохушундан кечән, бу күн халг мәһәббәтини газаныб халг шаири кими јүксәк ада лајиг көрүлмүш гәләм јолдашым, мәкәр бу зирвә бизә асанмы баша кәлмиш? Јох, зирвәләр асанлыгла фәтһ олунмур.

Ағыр мүһарибә илләри... Сән радиода диктор ишләјирдин, мән университетдә төләбә идим. Тез-тез көрүшәр, ше'рләримизи бир-биримизә охујардыг. Сәнин «Күмүш сәрв» вә «Сөз» ше'рләрин дилимизин әзбәри иди. О заман ачыг үрәклә уғурларымызы тәгдир едәр, гүсурларымызы чәкинмәдән бир-бириміздә дејәрдик. Белә чә бүдрәјә-бүдрәјә, јыхыла-дура сәнәт јолларында аддымлардыг. О заман ким дејә биләрди ки, биз бу јаша чатачаг вә бир күн мән 60 јашынын тамам олмасы мүнасибәтилә сәнә бу мәктубу јазачағам. Бурда дејибләр: «Ај кими дүнјա!».

Илк кәнчлик илләримиздә биз бирчә дујғу илә јашајырдыг: «Каш, халг үрәјинин фәзаларында орбитә чыхајды тәк бирчә ше'рим!..». Бах, бу дујғу, бу арзу сәнин өтдүјүн нәғмәләри халг үрәјинин фәзаларына чыхартды: чүнки һәлә о илләрдә сән:

Каинат сиррини
ачса да бир-бир
Сәнәт каинаты
сирлидир јенә—

һәгигәтини дәрк етмишдин!

Бу һәгигәти дәрк едән, дүнәнки гәләбәсинә һеч заман бәс демәз, сәнәт каинатынын сирләрини ачмаг ешгилә зирвәдән-зирвәјә ганадланар.

Бу бајрам күнүндә мән сәнә сәнәтин сирләрини ачмаг јолунда даһа бөјүк зирвәләр арзу едирәм, әзиз дост!

Бәхтијар ВАҺАБЗАДӘ,
халг шаири.

Дастан гәһрәманлары кими

НӘБИ ХӘЗРИ гардаш халглар әдәбијјатында мәни һәмишә марагландыран шаирләрдән бириди р. Мән бу шаири мәһәббәтлә, бөјүк һәвәслә мүталиә едирәм. Онун ачыг, ајдын, ишыглы ше'рләри елә бил охучуја күмраһлашдырычы тә'сир көстәрир.

Үмумијјәтлә, јахшы ше'р сеһрдир, мә'чүзәдир. XX әсрдә бу сеһри јаратмаг, чохларындан сечилмәк бөјүк исте'дад, зәһмәт төләб едир. Нәби Хәзри буну бачармышдыр.

Азәрбајчан поезијасынын өз гәдим ән'әнәләри вар. Бу ән'әнә үзәриндә өз үслубуну тапмаг, тәзә сөз демәк, бу аләмин тәзә јолсаланына чеврилмәк шәрәфли ишдир.

Нәби Хәзри халгына бағлы сәнәткардыр. О, һәр һансы образ јарадаркән онун ән хырда чизкиләринә истәјини, арзусуну гатыр. Ади бир зәһмәт адамынын әмәји, иши Нәби Хәзри поезијасында мүгәддәсләшир, јаратдығы әсәрин лејтмотивинә чеврилир. Һисс едирсән ки, халгынын ән кичик нүмајәндәсини белә бөјүк арзулара, бөјүк амаллара гәрг етмәк истәјир. Јаратдығы образ бу арзуларла бөјүјүр, бу амалларла әтә-гана долур.

Нәби Хәзринин лирик гәһрәманлары бизим «Манас» дастанынын гәһрәманлары кими гүдрәтлидир, сабитгәдәмлидир, гүрурлудур. Ачызлык, јазыглыг онлара јаддыр. Үмумијјәтлә, Нәби Хәзри халгынын ән јахшы милли-әхлаги хүсусијјәтләрини төвәссүм етдирә билдији үчүн мәнә јахын вә доғмадыр.

Нәби Хәзри истәр механизатор Севили, истәрсә дә мүдрик халг гәһрәманы Дәдә Горгуду башга-башга сәпкидә ишләсә дә, бу әсәрләр доғма халга дәрин көкләрлә бағлы олан ејни нијјәтин мәһсулудур.

Нәби Хәзри бу бөјүк шаир талејинин хошбәхт күнләрини јашајыр. Бу шанлы јубилеј күнләриндә Азәрбајчанын вәтәндаш, вәтәнпәрвәр шаири Нәби Хәзријә дастан гәһрәманлары гәдәр узун өмүр, Алтај зирвәләри кими јарадычылыг зирвәләри арзулајырам.

Олҹас СҮЛЕЈМЕНОВ

ҺӘЈАТ ЕШГИ

ОНУН ПОРТРЕТИ

СОВЕТ әдәбијјатынын көркәмли нүмајәндәси, Азәрбајчан халгынын севимли халг шаири Нәби Хәзринин чохчәһәтли јарадычылығы совет әдәбијјатынын сон 30 илдәки көркәмли наилијјәтләриндән биридир. Бу күн Совет Иттифагында елә охучу аудиторијасы, республикамызда елә бир ев-аилә тапмаг мүмкүн дејил ки, орада Нәби Хәзринин јарадычылығынын пәрәстишкары олмасын. Бу гүдрәтли поезија бу күн Рәсул Һәмзәтов, Мустај Кәрим, Јегор Исајев, Давид Кугултинов, Јевкени Јевтушенко, Гајсын Гулијев, Роберт Рождественски кими көркәмли совет шаирләринин поезијасы илә бој дајаныр.

Нәби Хәзри јарадычылығы Хәзәрә даһа чох бәнзәјир. Онун сәһилләри севги нәғмәси пычылдајыр, көпүклү далғалары фәрјад гопарыр. Онун мави суларынын күзкүсүнүн көпүклү гәзәбә вә ширин тәбәссүмә чеврилмәси вар, халгын үрәјинин мави сәмасыны әкс етдирмәси, бу поезијанын Хәзриси вә Килавары вар. Бу поезијанын Волга вә Күр кими гүдрәтли голлары вар вә бу голларын шимал вә чәнуб халгларынын саһилләрини гучмағы.

Халгын һәјатына бу гәдәр нүфуз едән Нәби Хәзри јарадычылығы халг гәдәр күчлү вә халг гәдәр гүдрәтлидир.

Сәһраб ТАҺИР

КӨРКӘМЛИ Азәрбајчан шаири Нәби Хәзринин јарадычылығы халгымыз тәрәфиндән чох севилир вә бир сөз сәнәткары кими о, доғрудан да һәјатымызла, идеаллларымызла — бүтөвлүкдә исә халгымызла јахындан бағлыдыр. Онун поезија гәһрәманлары јени чәмијјәтин сүтунларыны јарадан, өз әмәјиндән ејнилә илһамлы бир шаир, рәссам, бәстәкар кими зөвг алмағы бачаран, бөјүк дујғуларла јашајан әмәк гәһрәманларыдыр — бизим мүасирләримиздир. Бу күн шаир Азәрбајчан поезијасынын үфүгләрини кенишләндирән, ону дүнја мигјасында танидан бөјүк классикләримизин ше'р, сөз сәнәти ән'әнәләринин ләјагәтли давамчысыдыр. Нәби Хәзри көркәмли лирика устасы, драматург, ичтимаи хадим олдуғу кими, хејирхаһлыг дујғуларла јашајан, өз шәхси кејфијјәтләринә көрә севилән бир шәхсијјәтдир. Мән хошбәхтәм ки, онун симасында өзүмә јахын дост, јолдаш тапмышам вә бу күн онун өзүнүн чох севдији «гардашым» мүрачиәт формасы илә данышыб, јарадычылыг фикирләримі бөлүшә билирәм.

Бир нечә ил бундан әввәл көрүшләримизин бириндә онун портретини ишләмәк истәјими билдирдим вә ваһиш етдим ки, бу иш натурадан көрүлсүн. Нәби күлдү, јарызарафат, јарычидди шәкилдә деди ки, мән һеч билмәздим харичи көрүнүшүм бу гәдәр чазибәдар олсун, рәссам фикрини чәлб етсин. Амма мәним оғлум доғрудан да көзәлдир. Онун портретини ишләмәк бәлкә даһа мүнасибдир... Сонра да о мәним бахышларымдакы гәтијјәти дујуб өз хејирхаһ һиссини дә кизләтмәдән бу мәсәләјә разы олду. Мән онун портретини доғрудан да үрәклә, Нәбијә олан бүтүн мәһәббәтимлә ишләдим. Онунла е'малатханада кечирдијимиз унудулмаз күнләр бизи бир-бириміза даһа да јахынлашдырды. Мәнә Нәбинин садәлији, тәбиилији, дахилән тәмизлији портретин композисијасыны тапмағыма көмәк етди. Сонралар бу портретимин тунч вә гранит вариантлары республика, еләчә дә Үмумиттифаг сәркиләриндә көстәрилмәјә дә лајиг көрүлдү.

Јенә көрүшләримизин бириндә — Нәби Хәзријә Азәрбајчанын халг шаири јүксәк ады верилән дә ону сәмимгәлбдән тәбрик етдим вә сәһбәтарасы башладығымыз бу ишин давамы һаггында онун разылығыны алдым. Инди һәмин вахтдан хејли кечмишдир вә бу вахт әрзиндә Нәби Хәзри поезијамызын инкишафы үчүн аз әмәк сәрф етмәмишдир. Елә бунун өзү дә мәни јени бир әсәр ишләмәјә һәвәсләндирмишдир. Бу да јеринә дүшүр ки, бир вахт о өзү мәнә сөз вермиш, јени әсәрими ишләјәчәјим барәдә разылыға кәлмишдик. Бу јени әсәрдә исә мәһз Нәби Хәзри јарадычылығынын чохчәһәтлилији, камиллији вә онун шәхсијјәт бүтөвлүјү дә, мәнчә, өзүнү көстәрмәлидир. Башга сөзлә, Нәби Хәзри поезијасынын онун өз тәбиәтинә ујғун мисраларындан бирини хатырлатмаг истәрдим:

Дағлар да дүнјада
инсан кимидир
Онларын өз өмрү,
өз јашы вардыр...

Бу күн бүтүн јарадычылығы илә доғма јурдунун бөјүклүјүнү әкс етдирән шаирин поезијасында да бир дағ әзәмәти көрүнүр. Онун белә бир образынын, нечә дејәрләр, бир-бири илә ган гоһумлуғу олан поезијадан һеҹкәл сәнәтинә кәтирмәк мәним чохданкы арзумдур.

Ибраһим ЗЕЈНАЛОВ,
Азәрбајчан ССР әмәкдар инчәсәнәт хадими, ССРИ вә Азәрбајчан ССР Дөвләт мүкафатлары лауреаты.

Исте'дадлы шаир, мүдрик вәтәндаш

МҮАСИР Азәрбајчан поезијасынын ән исте'дадлы јарадычылары арасында көзәл шаир, дүшүнчәли вә фәал вәтәндаш Нәби Хәзринин ады мәним үчүн хүсусилә әзиздир. Мән ону Кијевдәки илк көрүшүмүздән чох-чох әввәл танијырдым. Нәби Хәзри Үмумиттифаг әдәби контекстинин ән исте'дадлы нүмајәндәләриндән биридир. О, ССРИ Дөвләт мүкафаты лауреатыдыр, китаблары рус вә гардаш халгларын дилләриндә, дүнјанын бир чох өлкәләриндә нәшр олунуб.

Мән профессионал тәнгидчи вә әдәбијјатшүнасларла разылашырам ки, лирик гәһрәманы мүәллифлә там ејниләштирмәк олмаз, амма мөһкәм әгидәдәјәм ки, идеал һалда шаир, онун шәхсијјәти һәр сәтрин арха сында һисс едилмәлидир.

Нәби Хәзри илә көрүшмәмишдән ше'рләри әсасында онун мә'нәви образыны тәсәввүр еләмәјә чалышырдым: кениш үрәкли, һәссас, гәтијјәтли вә зәриф, мәрд вә садиг. Хошбәхтликдән бизим сонракы көрүшләримиз мәним тәсәввүрүмү тәсдиг етди. Амма әсл танышлығымыз онун улуларынын торпағында олду: гәдим вә доғма ән'әнәләр зәмининдә дуран мисралары бурада хүсусилә санбаллы, гүдрәтли сәсләнирди.

Мәнә шаирин доғма јерләрини көзмәк сәадәти нәсиб олуб. Өзү чох мәшғул олдуғундан бизимлә кәзә билмәди, амма онун поезијасы һәр јердә бизимлә иди, дилләрдән дүшмүрдү.

Нәби Хәзринин мәһәббәт мөвзусунда јаздығы зәриф, һәјәчанлы, күн ишығы кими шәффаф ше'рләри бу әбәди мөвзунун Үмумиттифаг поезијасында ән јахшы нүмунәләриндәндир. Онлары илк дәфә үрәк дөјүнтүсү илә охумушам.

Нәби Хәзри гәләминдә сөз хырдаланмыр, она көрә ки, чидди вә дәрин фикирләри, һиссләри ифадә едир. Бу күн Азәрбајчанын халг шаири адыны дашыјан гәләм достумун сәтирләриндә халгынын гәдим поезија ән'әнәләри дујулур. Мәһз бу ән'әнәләрә сөјкәндији үчүн мүасирлијин зирвәләринә дә фәтһ едә билир, гајнар һәјатымызын кәскин мәсәләләриндән дә чәкинмир. О дејир:

Әсл гәһрәмандыр
әсл шаир ки,
Өмрү дә халгынын
өмрүлә бирдир.
Шаир ад-сан үчүн
јашамајыр ки,
Шаирин ән бөјүк ады
шаирдир.

Бу сөзләрлә о, Украјна охучусу илә дә үнсијјәт бағлајыб, Кијевдә чыхан китабы рәғбәтлә гаршыланыб. Нәби Хәзри исте'дадынын Украјнадакы бүтүн пәрәстишкарлары адындан онун 60 иллик јубилејини тәбрик едир, она бөјүк јарадычылыг уғурлары арзулајырам.

Борис ОЛЕЈНИК

Сүлһ гушлары кими

«...Онун поезијасы баһар шәфәгләри кими ишыглыдыр. О, доғма торпағы, әмәк адамлары, севкилиси вә севки, Гафгазын зирвәләри вә јохушлары, күнәшли Азәрбајчан һагда јазыр. Нәби Хәзринин исте'дады чохчәһәтлидир. Онун драматик әсәрләри өлкәнин театр сәһнәләриндә гојулур, мүасир һәјатын мүхтәлиф проблемләринә һәср олунан мәгаләләри Бакынын, Москванын дөврі мәтбуатында чап олунур. Онун ше'рләри ССРИ халглары дилләринә чеврилир вә харичдә дә таныныр. Күнәш ишығы илә ашыланмыш Нәби Хәзри поезијасы дүнјаны долашыр» — бу сәтирләр Нәби Хәзринин Италијанын Неапол шәһәриндә бурахылмыш ше'р вә поемалар китабынын мүгәддимәсиндән көтүрүлүб.

Көркәмли совет шаирини, италјан охучуларына тәгдим едән тәртибчиләр көстәрирләр ки, јарадычылығы инсанын дахили аләминә һәссас марагла, хејирхаһлыг, достлуг, гаршылыглы анлашма идејаларының тәсдиги илә фәргләнән шаирин јарадычылығы Италија охучуларына да јахын вә анлашыглы олачағдыр. Бу инам тәсдиг олунду. Бир нечә ил әввәл тәркибиндә Нәби Хәзринин дә олдуғу Совет Азәрбајчанынын нүмајәндә һеј'әти Неаполда оларкән шаирин поезијасы илә танышлыг һаггында һәјәчанлы мүлаһизәләр сәјләнди.

Шаирин ше'рләри италјан дилиндә дә сәсләнир. Федерико Гарсиа Лорканын дилиндә Азәрбајчанын тәбиәти, Хәзәр, ушаглар вә мәһәббәт һагда ше'рләр тә'сирли сәсләнир, үрәкләри фәтһ едир. Онлары арыг вә гарајаныз бир гадын — Консуело Гонсалес — Испанија—ССРИ Достлуг Чәмијјәтинин баш катиби ифа едирди. Азәрбајчанын гонағы сөзүн гәдрини јахшы билир. Чүнки өмрү боју фашистләрлә амансыз мүбаризә апармыш Франко диктатурасына гаршы мүбаризәләрдә иштирак етмишдир. О дејир ки, биз Нәби Хәзринин ше'рләрини испанча јазылмыш әсәрләр кими сөвул едирк. Чүнки инсанларын гаршылыглы мүнасибәтләри, мәһәббәти, һәгигәт ахтарышлары бу ше'рләрә дә дәриндән әкс етдирилмишдир вә буна көрә милли мәнсубијјәтиндән асылы олмајараг бүтүн охучуларын һиссләри илә һәмаһәнкдир. Нәби Хәзринин «Күнәшли јағыш» китабы Испанијада бир нечә күнүн ичиндә јајылыб гуртарды. Бу исә биздә һәмишә олмур.

Сон илләрдә шаирин китабы Италија вә Испанијадан башга Әфганыстанда, Ливанда, Түркијәдә, Иранда, Ирагда, Гәрби Берлиндә дә чап олунмушдур. Онун ше'рләри инкилис, франсыз, исланд, Исвеч, фин, јапон, чех, словак, болгар, Норвеч, һинд, бенгал вә башга дилләрә чеврилиб чап едилмишдир. Харичдәки охучулар бу ше'рләрлә таныш олдугча индијә гәдәр танымадыглары Совет Азәрбајчаны илә, гәдим тарихли, зәнкин мәдәнијјәтли јурдумузла таныш олурлар вә бу јолла бизим өлкәмиз һаггында даһа чох өјрәнирләр.

Һәр бир адам үчүн, хүсусилә шаир үчүн ән јүксәк фәрәһ ондан ибарәтдир ки, малик олдуғу ән бөјүк хәзинәни — өз мә'нәви зәнкинлијини охучуларла бөлүшә биләсән. Шаирдә бу еһтијач ше'рләрә, сәтирләрә чеврилир. Нәби Хәзринин харичдәки охучулары онун поезијасына мәһз бу чүр гаршылајырлар.

Азәрбајчан шаиринин Теһранда чыхмыш китабының тәртибчиси Мәһмид Әли мүгәддимәдә гејд едирди: «...Нәби Хәзринин доғма даг чајлары гәдәр шәффаф олан ше'рләриндә инсан һиссләри һејратедичи дәрәчәдә зәрифликлә ифадә олунмушдур. Шаир инсаны јүксәкләрә галдырыр, она мә'нәви һејкәл дүзәлдир, охучунун дахили аләмини ишыгландыр